

फलटण महिला डॉक्टर आत्महत्या प्रकरणी महिला आयोगाकडून गंभीर दखल

सातारा : जिल्ह्यातील फलटण शहरातील उपजिल्हा रुग्णालयात कार्यरत असलेल्या एका महिला डॉक्टरने एका हॉटेलमध्ये आत्महत्या केल्याची घटना घडली आहे. या घटनेमुळे संपूर्ण राज्यात मोठी खळबळ उडाली आहे. या मृत महिला डॉक्टरने आत्महत्येपूर्वी स्वतःच्या तळहातावर सुसाईड नोट लिहिली होती. यामध्ये तिने दोन जणांवर मानसिक छळाचे गंभीर आरोप केले आहेत. यापैकी एक जण पोलीस अधिकारी असल्याचा आरोप आहे. दरम्यान, या प्रकरणाची राज्य महिला आयोगाने गंभीर दखल घेतली असून कारवायचे आदेश दिले आहेत. यावर राज्य महिला आयोगाच्या अध्यक्ष रुपाली चाकणकर यांनी प्रतिक्रिया देत ही घटना अत्यंत संतापजनक असल्याचे म्हटलं आहे. त्या टिक्की ९ मराठी या वृत्तवाहिनीशी बोलत होता. आरोपीच्या शोधासाठी पोलिसांचं पथक रवाना झालेलं आहे. बीड आणि पुणे या भागात आरोपींचा तपास सुरू आहे. खरं तर अशी घटना घडणं हे अत्यंत संतापजनक आहे. राज्य महिला आयोग म्हणून आम्ही याची गंभीर दखल घेतली आहे. या प्रकरणात दोन्हीही आरोपींवर गुन्हा नोंद करण्यात आलेला आहे. तसेच मी स्वतः या प्रकरणात सातारा जिल्ह्याचे पोलीस अधीक्षक यांच्या संपर्कात आहे.

रक्षकच भक्षक बनले तर न्याय कसा मिळणार? आत्महत्या प्रकरणात काँग्रेसचा सवाल

मुंबई : फलटण उपजिल्हा रुग्णालयातील महिला डॉक्टर संपदा मुंडे यांच्या आत्महत्येमुळे अवघ्या महाराष्ट्रातून संतापजनक प्रतिक्रिया येत आहेत. काँग्रेस विधिमंडळ पक्षाचे नेते विजय वडेगुडवार यांनी या प्रकरणातील आरोपी पोलिस निरीक्षक गोपाल बदनने याने मृत महिलेवर एकदा नव्हे तर नव्वल ४ वेळा बलात्कार केल्याचा दावा केला आहे. पोलिसांचे काम हे रक्षण करण्याचे असते. पण तेच महिला डॉक्टरचे शोषण करत असतील, तर न्याय कसा मिळणार? असा प्रस्न त्यांनी यासंबंधी उपस्थित केला आहे. सातार्यातील फलटण उपजिल्हा रुग्णालयात कार्यरत असलेल्या एका वरिष्ठ महिला डॉक्टरने आत्महत्या केल्याची धक्कादायक घटना घडली आहे. या घटनेमुळे राज्याच्या वैद्यकीय क्षेत्रात एकच खळबळ माजली आहे. सदर डॉक्टरने आपल्या हातावर एक सुसाईड नोट लिहिली आहे. त्यात तिने आपल्यावरील अन्यायाचा पाढा वाचला आहे. काँग्रेस नेते विजय वडेगुडवार यांनी या प्रकरणी सरकारवर टीकेची झोड उठवत पोलिसांच्याही कर्तव्यपरायणतेवर सवाल उपस्थित केला आहे. ते म्हणाले, फलटण येथील उपजिल्हा रुग्णालयातील महिला डॉक्टरने फाशी घेत आत्महत्या केली. आत्महत्या करताना त्यांनी हातावर सुसाईड नोट लिहिली आहे. त्यात उल्लेख आहे, पोलीस निरीक्षक गोपाल बदनने याने त्यांच्यावर चार वेळा बलात्कार केला, तर पोलीस प्रशांत बनकर याने त्यांना सतत मानसिक त्रास दिला.

आम्ही महायुतीत राहूनच निवडणूक लढवणार : उदय सामंत

मुंबई : आम्ही महायुतीत राहूनच निवडणूक लढवणार आहोत. पण, स्थानिक पातळीवर कोणी जास्त खुमी दाखवली तर धनुषबाण कसा चालतो ते दाखवू, असा इशारा शिवसेना शिंदे गटाचे नेते व मंत्री उदय सामंत यांनी पत्रकार परिषदेत बोलताना दिला आहे. एकनाथ शिंदे यांनी सुद्धा महायुतीत राहूनच निवडणूक लढवण्याची भूमिका घेतली आहे. तिन्ही पक्षाच्या नेत्यांना त्रास होणार नाही. महायुतीत जागावाटपाचा जो फॉर्म्युलॉ असेल त्यानुसारच निर्णय होतील. तसेच महायुतीत मिटाचा खडा टाकणाऱ्यांना मात्र बाजूला केले पाहिजे, अशी भूमिका सामंत यांनी मांडली आहे. सध्या शिवसेना शिंदे गटाचे नेते रवींद्र धिंगेर यांनी भाजप नेते व केंद्रीय राज्य मंत्री मुरलीधर मोहोळ यांच्यावर जैन बोडिंग प्रकरणी गंभीर आरोप केले आहेत. यावर बोलताना उदय सामंत म्हणाले, रवींद्र धिंगेर यांच्या सोबत मी स्वतः बोलणार आहे. त्यांना भेटायला जाणार आहे. त्यांनी संयम बाळगला पाहिजे, तसा बाकीच्या नेत्यांनीही बाळगला पाहिजे. धिंगेर यांच्यावर कारवाई करायची असेल, तर मग नवी मुंबईत काय घडले हेही पहावे लागेल. कोणी सुरुवात केली हे सर्वांना माहित आहे, असे म्हणत सामंत यांनी वनमंत्री गणेश नाईक यांच्यावर निशाणा साधला आहे.

सांगलीचे इस्लामपूर आता ईश्वरपूर केंद्र सरकारची नामांतराला मान्यता

सांगली : जिल्ह्यातील इस्लामपूर शहराच्या नामांतराचा ऐतिहासिक निर्णय केंद्र सरकारकडून मंजूर झाला आहे. केंद्र सरकारच्या भारतीय सर्वेक्षण विभागाकडून यासंबंधी अधिकृत मान्यतेचे पत्र राज्य सरकारला प्राप्त झाले असून, आता या शहराचे अधिकृत नाव ईश्वरपूर असे राहणार आहे. या निर्णयानंतर अनेक दशकांपासून सुरू असलेली स्थानिकांची मागणी पूर्ण झाली आहे. राज्य सरकारने मागील पावसाळी अधिवेशनात या प्रस्तावाला मंजुरी दिल्यानंतर तो केंद्र सरकारकडे पाठवला होता. केंद्राची अंतिम मान्यता मिळाल्यानंतर आता ईश्वरपूर हे नाव सर्व शासकीय, निमशासकीय आणि औद्योगिक नोंदणीत अधिकृतपणे लागू होणार आहे. इस्लामपूर शहराचे नाव बदलून ईश्वरपूर करण्याची मागणी मागील चार ते पाच दशकांपासून सुरू होती. १९७० च्या दशकात राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचे इस्लामपूर प्रमुख पंत सबनीस यांनी सर्वप्रथम या नामांतराची मागणी केली होती. त्यांच्या मते, शहराचे नाव भारतीय सांस्कृतिक आणि धार्मिक वारशाशी सुसंगत असावे. पुढे १९८६ मध्ये शिवसेनाप्रमुख बाळासाहेब ठाकरे यांनी इस्लामपूरमधील यल्लमा चौकातील जाहीर सभेत हे इस्लामपूर नव्हे, तर ईश्वरपूर आहे, असा ठाम उच्चार करत या विषयाला राजकीय दिशे दिली होती. त्यानंतर अनेक वर्षांपासून स्थानिक नागरिक, स्वयंसेवी संस्था आणि राजकीय नेते या मागणीचा पाठपुरावा करत होते. अखेर या दशकांपासून प्रलंबित असलेल्या मागणीला केंद्र सरकारची शिकामोर्तब मान्यता मिळाली आहे.

संघ कार्यालयावर वंचित बहुजन आघाडीचा मोर्चा

■ **महासागर प्रतिनिधी**
छत्रपती संभाजीनगर, दि. २४ :
शैक्षणिक संकुलात राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाने सुरू केलेल्या नोंदणीच्या विरोधात आक्षेप घेतल्याने दोन युवकांवर दाखल झालेल्या गुन्हाच्या निषेध नोंदवण्यासाठी वंचित बहुजन आघाडीच्या वतीने शहरातील क्रांती चौकापासून मोर्चा काढण्यात आला. आरएसएस कार्यालयावरचा हा पहिला मोर्चा असल्याचा दावा वंचितचे नेते सुजात आंबेडकर यांनी केला.

शैक्षणिक संकुलात वैचारीक संघटनांची नोंदणी कशासाठी जर असे असेल तर संघाच्या नोंदणी प्रमाणपत्र दाखवा असे आह्वान त्यांनी दिले. या वेळी क्रांती चौकापासून आरएसएस मुदाबांदच्या घोषणांनी परिसर दणाणला. शहरातील देवगिरी महाविद्यालयासह विविध ठिकाणी सदस्य नोंदणी अभियान सुरू करण्यात आले होते. यातून एकल महाविद्यालयासमोरील सदस्यता नोंदणीला विरोध करण्यात आला. राहुल मकासे आणि विजय वाहुळ कार्यकर्त्यांवर पोलिसांनी दिलेल्या

तक्रारीनुसार गुन्हा दाखल करण्यात आला. त्यामुळे आंबेडकर विचारांच्या कार्यकर्त्यांमध्ये रोष होता. समाजमाध्यमांमधून तो व्यक्त केला जात असताना वंचित बहुजन आघाडीच्या वतीने रा. स्व. संघ कार्यालयावर शुक्रवारी मोर्चा

काढण्याचे ठरविण्यात आले होते. राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघातर्फे कोणत्याही स्वरूपाची तक्रार नसताना पोलिसांनी स्वतः तक्रार दाखल केली. दुपारी बाराच्या दरम्यान सुजात आंबेडकर, सिद्धार्थ मोकळे, अमित भुडगड आदी नेत्यांच्या उपस्थितीमध्ये

क्रांती चौकातून मोर्चास सुरुवात करण्यात आली. या वेळी रा. स्व. संघ संविधान विरोधी असून त्यांना तिरंगा आणि संविधान भेट देण्यासाठी मोर्चा काढण्यात आल्याचे सुजात आंबेडकर यांनी सांगितले. हा मोर्चा काही अंतरावर गेल्यानंतर जिल्हा बँकेच्या

अलिकडे पोलिसांनी अडवला. या वेळी रा. स्व. संघाच्या विरोधात घोषणाबाजी करण्यात आली.

मोर्चात सहभागी नेत्यांचे एक शिष्टमंडळ तिरंगा ध्वज, संविधानाची प्रत घेऊन रा. स्व. संघ कार्यालयापर्यंत गेले. शहरातील प्रचंडाद भवन या रा.

स्व. संघाच्या इमारतीचे बांधकाम सुरू असल्याने येथे कोणीही नसते असे शिष्टमंडळास पोलिसांनी सांगितल्याची माहिती सुजात आंबेडकर यांनी मोर्चाच्या समारोप प्रसंगी दिली. रा. स्व. संघाच्या विरोधात केवळ आंबेडकरांनी जनताच उभा राहू शकते, असा संदेश देशभरात नव्हे तर रा.स्व. संघाचे काम करणाऱ्या आंतरराष्ट्रीय कार्यकर्त्यांपर्यंत पोहचल्याचे सांगत मोर्चा यशस्वी झाल्याचा दावा या वेळी करण्यात आला.

मुनुवाद पसरायला नको म्हणून त्यांना नोंदणी करायला आम्ही नका दिला होता. आमच्या कार्यकर्त्या त्यांचा फलक काढायला भाग पाडले होते. नोंदणी करणाऱ्या या संघटनेची नोंदणी कुठे आहे, असा सवाल या वेळी करण्यात आला. तिरंगा आणि संविधानाची प्रत स्वीकारायला आरएसएस चा कोणी प्रतिनिधी पुढे आला नाही म्हणजे त्यांनी त्याचा अपमानच केला असल्याचा आरोप या वेळी सुजात आंबेडकर यांनी केला. या मोर्चांमुळे शहरातील विविध चौकात शुक्रवारी मोठा बंदोबस्त ठेवण्यात आला.

बविआ कार्यकर्त्यांची आक्षेपाह चित्रफित प्रसारीत भाजपच्या दोन कार्यकर्त्यांवर गुन्हा दाखल

■ **महासागर प्रतिनिधी**
वसई, दि. २४ :

बहुजन विकास आघाडीच्या कार्यकर्त्यांची आक्षेपाह चित्रफित तयार करून ती समाजमाध्यमावर प्रसारीत करण्यात आली आहे. याप्रकरणी भाजपाच्या दोन कार्यकर्त्यांविरोधात नालासोपारा पोलीस ठाण्यात गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे. विशेष म्हणजे हे दोन्ही कार्यकर्ते तडीपार असून ते सर्रास शहरात वावरत असल्याचे सांगण्यात येत आहे. तक्रारदार किर्ण बनसोडे (३५) हे नालासोपारा मध्ये राहतात. ते बहुजन विकास आघाडीचे सक्रीय कार्यकर्ते आहेत. शहरातील विविध प्रस्न, गैरप्रकार याविरोधात ते सातत्याने आवाज उठवत

असतात. २६ सप्टेंबर रोजी फेसबुक या समाजमाध्यमावर त्यांची एक आक्षेपाह चित्रफित प्रसारीत करण्यात आली होती. बनसोडे हे रस्त्याच्या कडेला लघुशुका करत असताना चोरून ही चित्रफित काढण्यात आली होती. त्यावर असभ्य भाषेत बदनामीकारक मजकूर लिहून ती पोस्ट व्हायरल करण्यात आली होती.

या दोघांच्या विरोधात मी तक्रारी दिल्यामुळे त्यांची तडीपारी झाली होती. त्यामुळे बदला घेण्यासाठी त्यांनी ही चित्रफित तयार केली आणि माझी समाजात बदनामी केली असे बनसोडे

बैलाच्या हल्ल्यात १ जण ठार

■ **महासागर प्रतिनिधी**
मुंबई, दि. २४ :

रायगड जिल्ह्यातील कर्जतमध्ये बैलाच्या हल्ल्यात १ जण ठार, तर ५ जण जखमी झाल्याची घटना घडली आहे. ऐन दिवाळीच्या दिवसात ही घटना घडली असून, यामुळे नागरिकांत भीतीचे वातावरण पसरले आहे. यासंबंधीच्या माहितीनुसार, कर्जतच्या दहिवली परिसरात बैलाने नागरिकांवर हल्ला केला. त्यात १ जण ठार, तर ५ जण जखमी झाले. जखमींपैकी एकाची प्रकृती चिंताजनक आहे. स्थानिकांच्या मते, हा बैल पिसाळलेला आहे. तो गत दिवसापासून शहरातील दहिवली परिसर व श्रीराम पूल भागात फिरत होता. त्याने बुधवारी रात्रीपासून बुधुडस घालण्यास सुरुवात केली. तो

रस्त्याने ये-जा करणाऱ्या वाटसरूवर हल्ला करत होता. त्याने काही वाहनांचेही नुकसान केले. त्याने बुधवारी रात्री सर्वप्रथम आदित्य कोनोजिवा नामक एका ९ वर्षीय मुलावर हल्ला केला. त्यानंतर दुसऱ्या दिवशी सकाळीही त्याने काही जणांवर हल्ला केला.

गुरुवारी सकाळी या भागातील मंजुळ चव्हाण (६५) व योगिता थोरवे (४४) या महिला मॉर्निंग वॉकसाठी घराबाहेर पडल्या होत्या. या बैलाने या दोघींवर हल्ला चढवला. त्यात मंजुळ चव्हाण गंभीर जखमी झाल्या. त्यामुळे त्यांना उपचारासाठी पन्नेल येथील रुग्णालयात दाखल करण्यात आले. योगिता थोरवे यांच्यावर कर्जत येथीलच रुग्णालयात उपचार सुरू आहेत.

राहुल गांधींप्रमाणे आदित्य ठाकरेही फोडणार बोगस मतदानाचा बॉम्ब निर्धार मेळाव्यात मल्टिमीडियाच्या माध्यमातून सादरीकरण करणार

■ **महासागर प्रतिनिधी**
मुंबई, दि. २४ :

मुंबईत सोमवारी होणाऱ्या ठाकरेंच्या शिवसेनेच्या निर्धार मेळाव्यात युवासेना प्रमुख आदित्य ठाकरे एक मोठा राजकीय बॉम्ब फोडणार आहेत. या बाबत मिळालेल्या माहितीप्रमाणे, आदित्य ठाकरे या मेळाव्यात मुंबईतील मतदार याद्यांमधील प्रचंड घोटाळ्याचा पदाफांस करणार आहेत.

दिल्लीमध्ये काँग्रेस नेते राहुल गांधी यांनी जसा बोगस मतदारांचा विषय पुराव्यासह मांडला होता, तसाच प्रकार आदित्य ठाकरे मुंबईत सादर करणार

मतदार नोंदी आढळल्याचे सांगितले जात आहे. या पार्श्वभूमीवर मुंबईत होणाऱ्या महापालिका निवडणुकीआधी हा विषय राजकीयदृष्ट्या मोठा वाद निर्माण करू शकतो. वरची डोम येथे सोमवारी सार्वकाळी पत्र वाजता हा निर्धार मेळावा आयोजित करण्यात आला आहे. या मेळाव्यात पक्षप्रमुख उद्धव ठाकरे, शिवसेनेचे सर्व मुंबईतील पदाधिकारी, विभागप्रमुख, उपविभागप्रमुख आणि शाखाप्रमुख उपस्थित राहणार आहेत. आदित्य ठाकरे या कार्यक्रमात मल्टिमीडियाच्या माध्यमातून सादरीकरण करणार असून, मुंबईतील मतदार

नगरसेविका होण्याच्या महत्त्वकांक्षेने पत्नीने पतीचा केला खून

■ **महासागर प्रतिनिधी,**
पुणे, दि. २४ :

पिंपरी चिंचवड शहरात उशिरा रात्री घडलेल्या एका घटनेने संपूर्ण शहर हादरले आहे. शरद पवार यांच्या पक्षाच्या समर्थक आणि स्थानिक सामाजिक कार्यकर्त्यांचा पत्नीनेच गळा आवळून खून केल्याची धक्कादायक माहिती समोर आली आहे. नकुल भोईर असं मृत व्यक्तीचं नाव असून, तो शहरात विविध सामाजिक उपक्रम आणि राष्ट्रवादी काँग्रेसच्या शरद पवार गटाच्या राजकीय कार्यक्रमात सक्रिय होता. या प्रकरणातील पत्नी चैतली भोईर या आगामी महापालिका निवडणुकीसाठी नगरसेवक पदाच्या इच्छुक असल्याची माहिती मिळाली आहे. मात्र, दोघांमध्ये काही दिवसांपासून सतत वाद सुरू होते. शुक्रवारी मध्यरात्री झालेल्या वादातूनच चैतलीने ओढणीने गळ्या वरून नकुलचा खून केल्याचे प्राथमिक तपासात स्पष्ट झाले आहे. चिंचवड पोलिसांनी आरोपी पत्नीला अटक करून चौकशी सुरू केली आहे. ही घटना चिंचवड परिसरातील नकुल आणि चैतली यांच्या राहत्या घरी मध्यरात्री दोन वाजताच्या सुमारास घडली. रात्री उशिरा नकुल आणि चैतली यांच्यात पुन्हा एकदा वाद सुरू झाला. वाद विकापोला गेल्यानंतर रागाच्या भरात चैतलीने घरातील ओढणीने पतीचा गळ्या दाबला, अशी माहिती पोलिसांनी दिली आहे. काही वेळानंतर नकुल वेशुद्ध पडला आणि त्याचा जागीच मृत्यू झाला. दोन आणि पाच वर्षांची लहान मुलं शेजारच्या खोलीत झोपलेली असताना घराच्या हॉलमध्ये हा सगळ्या प्रकार घडला. घटनेची माहिती मिळताच चिंचवड पोलिसांनी घटनास्थळी धाव घेतली. पोलिसांनी मृतदेह ताब्यात घेऊन तो शवविच्छेदनासाठी पाठवला असून, आरोपी पत्नीला अटक करण्यात आली आहे.

या घटनेमुळे परिसरात मोठी खळबळ उडाली असून, स्थानिक नागरिक धक्कादायक अवस्थेत आहेत. नकुल भोईर हे पिंपरी चिंचवड परिसरातील परिचित सामाजिक कार्यकर्ते होते. विविध समाजकारण, शिक्षण आणि नागरिकांच्या समस्यांसाठी ते नेहमी पुढाकार घेत असत. चिंचवडगाव परिसरात त्यांचा मोठा जनसंपर्क होता आणि अनेकदा ते शासकीय यंत्रणांकडे नागरिकांच्या मागण्यांसाठी पाठपुरावा करत असत. राष्ट्रवादी काँग्रेसच्या शरद पवार गटाशी त्यांचे राजकीय संबंध होते आणि अलीकडच्या काळात ते स्थानिक निवडणुकीत सक्रिय झाले होते.

कलाकारांच्या सृजनशीलतेचा उत्सव (२५ ऑक्टोबर : आंतरराष्ट्रीय कलाकार दिन)

आंंतरराष्ट्रीय कलाकार दिन- इंटरनॅशनल आर्टिस्ट डे दरवर्षी २५ ऑक्टोबर रोजी साजरा केला जातो, ज्याचा उद्देश जगभरातील कलाकारांच्या सृजनशीलतेचा आणि त्यांच्या योगदानाचा सन्मान करणे हा आहे. या दिवसाच्या माध्यमातून चित्रकला, शिल्पकला, नृत्य, संगीत, साहित्य आणि इतर कलाप्रकारातील कलाकारांचे कौतुक करण्यात येते, कारण त्यांच्या कलाकृतींमुळे समाजात सौंदर्य, संस्कृती आणि विचारांसाठी चालना मिळते. कलाकार त्यांच्या अनोख्या दृष्टिकोनातून समाजातील विविध समस्यांवर प्रकाश टाकतात आणि लोकांना प्रेरित करतात. कला ही व्यक्त होण्याचे शक्तिशाली साधन आहे, जी सांस्कृतिक वारसा जपण्यासोबतच बदल घडवून आणण्यासाठी देखील वापरली जाते. श्री कृष्णकुमार आनंदी-गोविंद निकोडे गुरुजींचा ज्ञानवर्धक संकलित लेख आपल्या सेवेशी सादर.... संपादक.

या दिवशी, कलाविश्वातील विविध उपक्रम राबवले जातात, जसे की कला प्रदर्शन, कार्यशाळा आणि चर्चासत्र, ज्यामध्ये नवोदित आणि अनुभवी कलाकारांना त्यांची कला सादर करण्याची संधी मिळते. आंतरराष्ट्रीय कलाकार दिन हा कलाकारांच्या सृजनशीलतेचा उत्सव असून, त्यांच्या कार्याचा सन्मान करण्यासाठी आणि समाजातील कलात्मकतेचे महत्त्व अधोरेखित करण्यासाठी साजरा केला जातो. कलाकार म्हणजे कला निर्माण करणे, कलेचा सराव करणे किंवा कला प्रदर्शित करणे याशी संबंधित क्रियाकलापात गुंतलेली व्यक्ती होय. सर्वात सामान्य वापर- रोजच्या भाषणात आणि शैक्षणिक प्रवचनात फक्त किज्युअल आदर्शमधील अभ्यासकाला संदर्भित करतो. सेंट जस्टिनियन, वेल्स, सन २०२१मध्ये कामावर असलेला चित्रकार

तथापि, हा शब्द मनोरंजन व्यवसायात देखील वापरला जातो, विशेषतः व्यावसायिक संदर्भात, संगीतकार आणि इतर कलाकारांसाठी जरी कमी वेळा अभिनेत्यांसाठी योजला जातो. आर्टिस्ट, फ्रेंच हा या

संदर्भात इंग्रजीमध्ये वापरला जाणारा एक प्रकार आहे, परंतु, हा वापर दुर्मिळ झाला आहे. लेखकांचे वर्णन करण्यासाठी "कलाकार" या शब्दाचा वापर वैध आहे, परंतु सामान्य आहे आणि मुख्यतः समीक्षकांच्या पुनरावलोकनांसारख्या संदर्भापुरता मर्यादित आहे; त्याऐवजी "लेखक" वापरला जातो.

आंतरराष्ट्रीय कलाकार दिन २५ ऑक्टोबर रोजी कलाकारांचा आणि त्यांनी केलेल्या सर्व योगदानांचा सन्मान केला जातो. दि.२५ ऑक्टोबर १८८१ रोजी जन्मलेल्या पाब्लो पिकासो या सर्वात प्रसिद्ध कलाकारांपैकी एक म्हणून हा दिवस साजरा केला जातो. कलाकार आपली कला निर्माण करण्यासाठी खुप मेहनत घेतात. ते आपल्या सभोवतालच्या जगाला सौंदर्य जोडतात. बहुतेक कलाकार अनेक वेगवेगळ्या माध्यमांसह काम करतात. इतकेच नाही तर कलाकार या शब्दात चित्रकार, छायाचित्रकार, शिल्पकार, संगीतकार, नर्तक, लेखक, अभिनेते, डिजिटल कलाकार आणि बरेच काही समाविष्ट आहे. जेव्हा एखादी सर्जनशील भेट घेऊन जन्माला येते, तेव्हा ती सर्जनशीलता विविध क्षेत्रांमध्ये वाहते. उदाहरणार्थ, पिकासो एक चित्रकार, शिल्पकार, सिरेमिकिस्ट, कवी आणि नाटककार होता. लिखित कामांच्या खुप आधी कला आली. काळाच्या सुरुवातीपासून कलेने कल्पनांचा संवाद साधला आहे आणि महत्त्वाच्या घटनांच्या नोंदी ठेवल्या आहेत. कला भूतकाळाशी जोडणी देते. कलाकार आपला इतिहास अमिटपणे नोंदवतात. ते सत्यही शोधून काढतात. त्यांच्या कार्याद्वारे ते कथा सांगतात आणि परंपरा पार पाडतात. कलाकारांकडे त्यांच्या सभोवतालच्या लोकांशी जोडण्याचा एक अनोखा मार्ग असतो. वाईट बातम्यांनी भरलेल्या जगात, अशेच संदेश देणे ही त्यांची सर्वात महत्त्वाची भूमिका आहे.

जागतिक कला दिवस - १५ एप्रिल रोजी साजरा करतात, तर आंतरराष्ट्रीय कलाकार दिन कसा साजरा करायचा- जगभरातील अनेक संस्था आंतरराष्ट्रीय कलाकार दिनाचे समर्थन करतात. यापैकी

काहींमध्ये मेट्रोपॉलिटन म्युझियम ऑफ आर्ट, आर्ट गॅलरी ऑफ ओंटारियो, नॅशनल गॅलरी ऑफ स्कॉटलंड, जेरुसलेम फाउंडेशन आणि इतर अनेकांचा समावेश आहे. स्थानिक कलाकारांना साजरे करण्यासाठी, व्हाईट रॉक, ब्रिटिश कोलंबिया आणि सॅन मिगुएल, स्पेन सारखी अनेक शहरे ललित कला महोत्सव आयोजित करतात. जगभरातील गॅलरी ओपन हाऊस होस्ट करतात आणि लोकांना त्यांची कला विनामूल्य किंवा सवलतीच्या दरात पाहण्यासाठी आमंत्रित करतात. आंतरराष्ट्रीय कलाकार दिनात आपण सहभागी होऊ ईच्छा तर- आपण कोणत्या प्रकारचे कलाकार आहात हे ठरवण्यासाठी ऑनलाईन विवझ करावे. उपाशी असलेल्या कलाकाराला जेवणासाठी बाहेर काढावे. आपल्या घरासाठी नवीन पेंटिंग खरेदी करावी,आर्ट गॅलरीला भेट द्यावी. सिम्फनीमध्ये सहभागी व्हा. कला वर्गासाठी साइन अप करा. ते पुस्तक लिहायला सुरुवात करा. वाद्य कसे वाजवायचे ते शिका. प्रतिभा शो सर्घां प्रविष्ट करा. आपल्या स्थानिक कलाकारांना सपोर्ट करा. सर्जनशीलतेची देणगी असलेल्या मुलाला प्रोत्साहित करा. एक स्क्रॅपबुक एकर ठेवा. सर्जनशीलता आपल्या आजूबाजूला आहे, याचा अर्थ असा आहे की आपण प्रत्येक दिवस साजरा करू शकतो. फक्त आपल्या फोनेने फोटो काढणेही एक कला आहे. आपण तो साजरा करण्यासाठी काहीही करत असतो.

आंतरराष्ट्रीय कलाकार दिवसाचा इतिहास: कॅनेडियन कलाकार, किस मॅक्कल्यूर यांनी सन २००४मध्ये आंतरराष्ट्रीय कलाकार दिन सुरू केला. तेव्हापासून २५ ऑक्टोबर हा दिवस कलाकारांनी समाजासाठी दिलेल्या सर्व योगदानांचा उत्सव साजरा करण्यासाठी समर्पित आहे. !! जागतिक कलाकार दिनाचा समस्त कलावंत आणि कलाप्रेमींना हार्दिक हार्दिक शुभेच्छा जी !!

- संकलन व सुलेखन -

श्री कृष्णकुमार आनंदी-गोविंद निकोडे गुरुजी रामनगर वॉर्ड, गडचिरोली

केम छो गुरुजी ? मजामां नें ? शुं चाले छे ? अस्खलित गुजराती भाषेतून प्रश्नांची सरबती. माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय मंत्रालय येथील वरिष्ठ सहाय्यक संचालक सौ. अर्चना गाडेकर शंभरकर या सुभारे बारा वर्षे अहमदाबाद येथे कार्यरत होत्या.

आताचे पंतप्रधान नरेंद्र दामोदरदास मोदी हे त्या वेळी गुजरातचे मुख्यमंत्री होते. हा त्यांचा संपूर्ण कार्यकाळ सौ. अर्चना शंभरकर यांनी जवळून पाहिला असल्याने आणि शिकण्याची जिज्ञासा असल्याने त्या अस्खलित गुजराती बोलत होत्या. मुंबई येथे बदली होऊन अर्चना मंत्रालयात आल्या आणि आमचा परिचय झाला.

माझ्याबरोबर त्या बहुतेक वेळा गुजरातीमधूनच बोलायच्या. माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय मध्ये विभागीय संपर्क अधिकारी म्हणून कार्यरत असतांना निवडणुकीच्या काळात त्या मुंबई शहर, मुंबई उपनगर जिल्ह्याची जबाबदारी सांभाळतांना या जिल्ह्यातील मतदारसंघ निहाय तपशीलवार माहिती, जुने संदर्भ देण्याचे काम अर्चना चोखपणे बजावत.

काम करणाऱ्या माणसाची बदली करणे हे तर नित्याचेच. त्यामुळे अर्चना शंभरकर या मंत्रालयातून कधी ठाण्याला, कधी पालघरला जिल्हा माहिती अधिकारी म्हणून कार्यरत असायच्या. त्यांनी लिखाणाची आवड जोपासतांना गुजरात मधील आपल्या एका तपाऱ्या कारकीर्दीवर 'सोलमेट' नावाची कादंबरी लिहिली. या कादंबरीचे अभिवाचन त्यांनी गोंरेगाव येथे

आयोजित केले होते आणि मला आवर्जून आमंत्रित केले होते.

गोंरेगावच्या ज्येष्ठ सामाजिक कार्यकर्त्या मोहिनी अणावकर आणि मी या सोलमेटच्या अभिवाचन कार्यक्रमास उपस्थित राहिलो. इतकेच नव्हे तर या कार्यक्रमाची बातमी गुजरात समाचार मध्ये तीन स्तंभात दिली. अर्चना जाम खुश झाल्या. गुरुजी आटला मोठा समाचार ? हुं तो एकदम हरखाई गई, अशा शब्दांत त्यांनी कौतुक केले.

मी कोरोना च्या काळात पासठावन आणि गुरुजी ही दोन पुस्तके लिहिली. ही दोन्ही पुस्तके त्यांना सस्नेह भेट दिली. दोन्ही पुस्तकांची त्यांनी वाखाणणी केली. गुरुजी हे पुस्तक संदर्भासाठी असल्याने त्याचा त्यांनी चांगलाच उपयोग करून घेतला. इतकेच नव्हे तर त्यांनी एल एल एम ची परीक्षा दिली.

मला आवर्जून त्यांनी सांगितले की गुरुजी तुमच्या गुरुजी पुस्तकावरून मी ही परीक्षा दिली आहे.

मातृभक्त अर्चना शंभरकर!

त्यांनी यावर एक लेख लिहिला अर्थात मी अजून पूर्ण करून पाठविते असे त्यांनी सांगितले. परंतु कर्करोगाशी झुंज देत त्यांनी इहलोकीची यात्रा संपवली. हा लेख अपूर्णच राहिला. सुस्वभावी, मितभाषी आणि बोलतांना जणू त्यांच्या मुखातून साखर पाझरे की काय इतका गोडवा त्यांच्या स्वभावात होता. त्या खऱ्याखुऱ्या मातृभक्त होत्या. विमल गाडेकर या चंद्रपूर कार्यक्रम येथील कवयित्री अर्चना शंभरकर यांच्या असत.

मातोश्री. तीनक वर्षांपूर्वी विमलताई यांनी अखेरचा श्वास घेतला. त्याचे दुःख अर्चनाताईंना मोठ्या प्रमाणावर झाले. अर्थात प्रत्येक व्यक्तीला आई ही प्यारीच असते. परंतु मातृभक्ती ही अर्चना शंभरकर यांनी आपल्या कुतीतून दाखवून दिली. एकाच वेळी चंद्रपूर आणि मुंबई येथे 'विमल दिवस' हा विमल ताईंच्या स्मृतिदिनानिमित्त खास अर्चना शंभरकर या करीत

वडील भगवान गाडेकर, पती प्रकाश, भाऊ डॉ. हेमंत गाडेकर, अभिनेता असलेला भाऊ जयंत गाडेकर आणि डॉ. मोना या भगिनी असा परिवार विमल दिवस साजरा करण्यासाठी अहोरात्र परिश्रम घेत असतांना पाहिले आहे. कुटुंब रंगलंय काव्यात चे सर्वेसर्वा प्रा. वि.सुभाष बापट, ख्यातनाम गीतकार, लेखक दिग्दर्शक अभिनेते स्वानंद किर्करे, ज्येष्ठ संपादक शाम पेठकर, अभिनेते भारत गणेशपुरे, रंगकर्मी शिक्षणतज्ज्ञ डॉ. मंगेश बनसोड अशा नामवंतांची मांदियाळी अर्चना शंभरकर यांनी आपल्या या कार्यक्रमात उभी केलेली पहावयास मिळाली.

विमलताई गाडेकर यांच्या स्मृतिप्रत्यक्ष अनेकांना त्यांनी सन्मानित केले. समाजाप्रती आपली बांधिलकी दाखवून

देण्याचे महत्कार्य अर्चना शंभरकर यांनी केले आहे. बरं, कोणतेही विधायक कार्य करतांना त्यांनी त्याचा कधी बोभाटा केला नाही. कोकण विभागीय उपसंचालक पदाचा कार्यभार असतांनाच त्यांना कर्करोगाने घेरले. पत्रकारांच्या रत्नागिरी अभ्यास दौऱ्यात अर्चना शंभरकर यांनी उपसंचालक या नात्याने आपली जबाबदारी चोख बजावली. तिथेच कर्करोगाने त्रस्त असूनही चेहऱ्यावर हसू सातत्याने ठेवीत त्यांनी त्रास सहन केला. मंदार पारकर यांनी मला सांगितले की गुरुजी अर्चनाताई कर्करोगाशी सामना करीत आहेत. इच्छा असूनही प्रकृतीच्या कारणास्तव अपोलो पर्यंत जाऊ शकलो नाही आणि अर्चना शंभरकर यांच्या देहावसानाचे वृत्त कानी पडले. माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय मधील प्रत्येक जण या बातमीने हळहळला.

पत्रकारांबरोबर सलोख्याचे संबंध असल्याने मंत्रालय आणि विधिमंडळ

वार्ताहर संधानेही आदरांजली वाहण्याचे कर्तव्य बजावले. त्या दिवसापासून मन सुन्न झाले. नव्या मुंबई पर्यंत पोहोचू शकलो नाही परंतु अर्चना शंभरकर यांच्या पवित्र स्मृतींना विनम्र अभिवादन करण्यासाठी ही शब्द सुमने अर्पण करणे हे माझे कर्तव्यच ठरते.

अर्चना शंभरकर यांच्या अकाली निधनाने एक हसतमुख, मितभाषी आणि आपल्या परिवारातील एक सदस्य, चांगला साहित्यिक आपण गमावला आहे. ज्येष्ठ राजकीय विश्लेषक आणि आमचे परमादरणीय मित्र विजय वैद्य यांच्या देहावसानानंतर अर्चना शंभरकर यांनी थोडक्यात आपल्या भावना माझ्याकडे व्यक्त केल्या, त्या याचिकाणी देणे औचित्यपूर्ण ठरेल.

"विजय वैद्य या अफाट व्यक्तीमत्त्वाला आपण प्रत्यक्ष भेटून संवाद साधू शकलं याचा मला अभिमान वाटला. त्यांच्या सारखे प्रेरणादायी व्यक्ती या आपल्या आसपास आहेत त्यामुळेच आपला जीवनकांडे बघण्याचा दृष्टीकोन सकारात्मक होत जातो.

वैद्य यांचे जाणे हे मनाला चटका लावून गेले. तुमचा लेख वाचून त्यांनी प्रेरित केलेल्या कामाची अधिक माहिती मिळाली. एवढी उर्जा असणारे व्यक्ती सतत त्यांच्या कामातून, त्यांनी तयार केलेल्या कार्यकल्पांमधून आपल्याला भेटत राहतो. स्मृतिशेष. विजय वैद्य यांना विनम्र अभिवादन" -अर्चना शंभरकर (२९ सप्टेंबर २०२४). ललितण्यासारखे खूप आहे पण लेखनसीमा सांभाळणेही आवश्यक आहे. अर्चना शंभरकर गाडेकर यांच्या कार्यकर्तृत्वाला शतशः प्रणाम!

(लेखक ज्येष्ठ राजकीय विश्लेषक आहेत)

शनिवारवाड्यातील नमाज

गेल्या पंचवीस वर्षात पुणे वेगाने बदलले. दजेदार् उच्च शिक्षण देणाऱ्या संस्थांचे मोठे उद्योग, उबाठा सेनेच्या प्रवक्त्या सुष्मा अंधारे या त्यांच्यावर तुटून पडल्याच पण शिवसेना (शिदे) नेत्या व विधान परिषदेच्या उपसभापती निलम गोऱ्हेंनीही घरचा आहेर दिला.

दोन मुस्लिम महिलांनी नमाज पडल्याचा व्हिडिओ व्हायरल झाल्यावर मेधा कुलकर्णींनी थेट शनिवारवाडा गातून आंदोलन केले. मजारी हटविण्याची मागणी केली. या मजारीची नोंद १९३६ च्या ओळखल्या जाणाऱ्या शनिवारवाड्यात जाऊन दोन मुस्लिम बुरखाधारी महिलांनी नमाज पडल्याचा व्हिडिओ व्हायरल झाला आणि पुण्यात राजकीय पक्षांना एकमेकांवर हल्ले चढविण्यासाठी नवे शस्त्र मिळाले.

हिंदु मुस्लिम तेढ निर्माण केली जात असल्याचा मुद्दा पुन्हा ऐरणीवर आला. विशेष म्हणजे राज्यात सत्तेवर असलेल्या महायुतीमधील घटक पक्षांमध्येच शनिवारवाड्यातील नमाजावरून जुंपली असल्याचे बघायला मिळाले. ऐन दिवाळीत उद्धव ठाकरेची उबाठा सेना, ऐकन्याथ शिंदे यांची शिवसेना, अजितदादा पवारांची राष्ट्रवादी काँग्रेस भाजपाच्या खासदार मेधा कुलकर्णीवर तुटून पडले होते.

राजकीय पक्षांच्या दंगलीत पुणेकर बिचारे शांत राहिले. मग

वाढणं पेटले तेव्हा राष्ट्रवादी काँग्रेस (अजितदादा) च्या प्रवक्त्या रूपाली ठोंबरे, उबाठा सेनेच्या प्रवक्त्या सुष्मा अंधारे या त्यांच्यावर तुटून पडल्याच पण शिवसेना (शिदे) नेत्या व विधान परिषदेच्या उपसभापती निलम गोऱ्हेंनीही घरचा आहेर दिला.

दोन मुस्लिम महिलांनी नमाज पडल्याचा व्हिडिओ व्हायरल झाल्यावर मेधा कुलकर्णींनी थेट शनिवारवाडा गातून आंदोलन केले. मजारी हटविण्याची मागणी केली. या मजारीची नोंद १९३६ च्या ओळखल्या जाणाऱ्या शनिवारवाड्यात जाऊन दोन मुस्लिम बुरखाधारी महिलांनी नमाज पडल्याचा व्हिडिओ व्हायरल झाला आणि पुण्यात राजकीय पक्षांना एकमेकांवर हल्ले चढविण्यासाठी नवे शस्त्र मिळाले.

हिंदु मुस्लिम तेढ निर्माण केली जात असल्याचा मुद्दा पुन्हा ऐरणीवर आला. विशेष म्हणजे राज्यात सत्तेवर असलेल्या महायुतीमधील घटक पक्षांमध्येच शनिवारवाड्यातील नमाजावरून जुंपली असल्याचे बघायला मिळाले. ऐन दिवाळीत उद्धव ठाकरेची उबाठा सेना, ऐकन्याथ शिंदे यांची शिवसेना, अजितदादा पवारांची राष्ट्रवादी काँग्रेस भाजपाच्या खासदार मेधा कुलकर्णीवर तुटून पडले होते.

राजकीय पक्षांच्या दंगलीत पुणेकर बिचारे शांत राहिले. मग

सहभागी झालेल्या कार्यकर्त्यांनी बुरखाधारी महिलांनी नमाज पडला, त्या जोगेवर गोंमुर शिंपून ती जागा शेणाने सारवून घेतली. तिथे भगवा झेंडा लावावा असा आग्रह धरला. नंतर पुण्याचे ग्रामदैवत कसबा गणपतीचे दर्शन घेतले व छत्रपती शिवाजी महाराजांनी जिथे शाहिस्तेखानाची बोटे छाटली त्या लाल महालात जाऊन मेधाताईंनी राष्ट्रमाता जिजाऊंना अभिवादन केले.

याच शनिवारवाड्यात मस्तानी राहात असे, तिथे किती वेळा नमाज पडला गेला असेल याची गिनती करता येणार नाही, असा खोचक टोला सुष्मा अंधारे यांनी लगावला आहे. शनिवारवाड्यात नमाजाला बंदी असेल व कबर अनधिकृत असेल तर सत्ताधारी पक्षाच्या खासदार असलेल्या मेधाताईंनी पोलीस आयुक्त, जिल्हाधिकारी किंवा पुरातत्व विभागाकडे तक्रार घ्यायला हवी होती हे निलम गोऱ्हे यांचे म्हणणे रास्त आहे.

मुळात नमाजाचा व्हिडिओ कधीच आहे, त्यात नेमके कोण आहे हे स्पष्ट झालेले नाही. सारस बागेतील नमाजानंतर आता शनिवारवाड्यातील नमाजाने पुण्यातील राजकारण ढवळून निघाले आहे. हाजी अलीला जाऊन कोणी हनुमान चालिसा वाचला तर चालेल का? असा मार्मिक प्रश्न मंत्री नितेश राणेनी विचारलाय. शनिवारवाडा नमाजावरून राजकीय रण पेटले असताना राजकीय पक्षांचे प्रमुख दिवाळीत फराळ खाण्यात व्यस्त होते.

शनिवारवाड्यातील नमाजावरून

धर्म ही संकल्पना माणसाला उन्नत करणारी आहे. धर्म म्हणजे करुणा, दया, माणुसकी, समता आणि न्याय. पण दुर्दैवाने आज धर्माचे रूपांतर अंधश्रद्धा, कर्मकांड, दोंग आणि लोभाच्या बाजारात झालेले दिसते. धर्माची खरी आत्मा आपण विसरलो आणि धर्माधर्मेच्या काळीखात आपण डोळे मिटून चालत आहोत. धर्म हा कधीच माणसाला विभाजित करणारा नसतो; धर्म म्हणजे माणसाला माणसाशी जोडणारा अदृश्य धागा. पण आज त्या धाग्याला छेद दिले गेले आहेत. जाती-पातीच्या भिंती उभारल्या गेल्या आहेत. एखाद्याचे रक्त वेगळ्या धर्माचे म्हणून नाकारले जाते, एखाद्याचे दुःख जातीमुळे गौण मानले जाते हे धर्म नाही, तर धर्माचा अपमान आहे. म्हणून एकच आवाहन करायचे आहे की धार्मिक बना, पण धर्माध कधीही होऊ नका!

कर्मकांड व अंधश्रद्धेची साखळी :

आपल्या समाजातील मोठा आजार म्हणजे कर्मकांड. एखादी अडचण आली की आपण उपाय शोधत नाही, तर बुवाबाबांच्या दारात डोकं टेकतो. रोग झाला की औषधापेक्षा झाडफुंक जास्त केली जाते. मुलगी झाल्यावर दुःखी चेहरे आणि मुलगा झाला तर देवदेवतांना नवस.आजही लाखो लोकांना वाटेत की नुसते कर्मकांड केल्याने त्यांचे भाग्य बदलते. पण सत्य वेगळे आहे.भाग्य बदलते ते परिश्रमाने, शिक्षणाने, विज्ञानाच्या आचरणाने. गाडगेबाबा म्हणाले होते....

खायचे ताट मोडा, पण लेकरांना शिकवा. ही शिकवण म्हणजे एका वाक्यात संपूर्ण समाजधर्म आहे. मंदिरांच्या कळसावर सान्याचा धर

धार्मिक बना.. धर्मांध नाही!

चढवण्यापेक्षा जर एखाद्या गरीब मुलाच्या शाळेच्या फीला मदत केली, तर तेच देवपूजन आहे.

खोटा बुवाबाबांचा खेळ

गेल्या काही दशकांत समाजाला दोंगी बुवाबाबांनी जखडून ठेवले. बाहेरून साधू-संतांचे वस्त्र, पण आतून पैशासाठी भुकेलेले व्यापारी. भक्तांचा भावनिक शोषण करून संपत्ती कमवणारे अनेक बाबा महाराज आज कारागृहात आहेत.पण दोष फक्त त्यांचा नाही. दोष आपलाही आहे. आपणच त्यांच्या खोट्या वचनांना सत्य मानून त्यांच्या चरणी माथे टेकवले. आपली विचारशक्ती झोपवून ठेवली.

आजही समाजात असे अनेक भोंदू जन्म घेत आहेत आणि तरुणाई त्यांच्या मागे जाते आहे.

खरा धर्म सांगतो... स्वतः विचार करा, स्वतः निर्णय घ्या, आणि सत्य-असत्य यातला फरक ओळखा.

धर्मवाद व जातीय राजकारण

धर्माच्या नावाने राजकारण करणारेही समाजाला वेगळ्या दिशेने ढकलतात. तरुणांना प्रगतीची दिशा दाखवण्याऐवजी ते जातीयतेच्या कचाट्यात अडकवतात. एकजूटीची ताकद मोडून काढण्यासाठी धर्माचा वापर केला जातो.आज जर तरुणांइने या जाळ्यातून बाहेर पडले नाही, तर आपल्या समाजाची प्रगती कधीच होणार नाही. जातीय राजकारणाने समाजाच्या पायाभरणीला उखडून टाकले आहे. धर्माने जोडायचे असते, पण

धर्मवाद फोडतो.

गाडगेबाबांचा खरा संदेश

गाडगेबाबांनी आपले जीवनच एक संदेश बनवले. त्यांनी कधी वैभवाचे वस्त्र नेसले नाही. गावोगावी भटकून त्यांनी स्वच्छतेचा, शिक्षणाचा, विज्ञानाचा संदेश दिला. त्यांनी स्पष्ट सांगितले, कर्मकांड करू नका, व्यसनांच्या आहारी जाऊ नका, आळस झटकून प्रयत्नवादी बना. जातीभेद विसरा. शाळेला मंदिरापेक्षा प्राधान्य द्या. ही शिकवण म्हणजे आपल्या समाजाच्या उल्थानाचा खरा मार्ग आहे. पण आज आपण या संदेशाला विसरलो आहोत.

उत्सवांचा विकृत चेहरा

सार्वजनिक उत्सव म्हणजे एकतेचा उत्सव असायला हवा

होता. पण आज त्याचे रूपांतर स्पर्धा, झीजेच्या गोंगाटात आणि दारू-मांसाच्या मेजवानीत झाले आहे. उत्सव म्हणजे आनंदाचा प्रसंग आहे, पण तो आनंद जर दुसऱ्याला त्रास देणारा असेल, तर तो धर्म नाही.आपण जर महापुरुषांच्या जयंतीत त्यांच्या विचारांना वंदन न करता फक्त मिरवणुकीवर भर दिला, तर ती जयंती केवळ दिखावा आहे. खरा उत्सव म्हणजे विचारांचा उत्सव, काव्याचा उत्सव, समाजाला दिशा देणारा उत्सव.

तरुणाईची जबाबदारी

आजचा समाज एका वळणावर उभा आहे.एकीकडे विज्ञान, तंत्रज्ञान, शिक्षण, प्रगती

आहे; तर दुसरीकडे अंधश्रद्धा, जातीयता, धर्मांधता आहे. हा वळण योग्य दिशेला न्यायचा तो फक्त तरुणांच्या हातात आहे. आजची तरुण पिढी जर बंडखोरी करणार असेल, तर ती बंडखोरी दगाडफेकीची नाही, तर विचारांची असायला हवी.

खोटा बुवाबाबांविरुद्ध, जातीभेदाविरुद्ध, अंधश्रद्धेविरुद्ध, व्यसनाविरुद्ध अशी विचारांची मशाल पेटवली पाहिजे. धर्माचा खरा मार्ग काय तर ,धर्म म्हणजे,माणसाने माणसाशी समतेने वागणे, गरिबाला मदतीचा हात देणे, ज्ञानाचा दीप लावणे, अन्यायाविरुद्ध उभे राहणे.

करुणा, दया, प्रामाणिकपणा

धर्म कोणताही वाईट नसतो, पण त्यात स्वाधी विकृती घुसतात तेव्हा ते विकृत होते. त्या विकृतींना विरोध करणे, त्यांच्यावर प्रश्न विचारणे हेच खऱ्या धर्माचे पालन आहे.

धर्म म्हणजे माणुसकी

आज आपण ठरवले पाहिजे, मंदिरापेक्षा शाळांना प्राधान्य द्यायचे,कर्मकांडाऐवजी विज्ञानावर विश्वास ठेवायचा, दोंगी बुवाबाबांऐवजी गाडगेबाबांच्या संदेशाला अंगीकारायचे,जात-पात विसरून मी माणूस आहे, ही ओळख जपायची.

आपण धर्माने एकमेकांना जोडले, तरच समाज उन्नत होईल. धर्माच्या नावाने जर आपण वेगळे झालो, तर समाज मागे जाईल.म्हणून शेवटचे एक वाक्य धर्म म्हणजे माणुसकी, आणि माणुसकीतच देव आहे. धार्मिक बना, पण धर्माध कधीही होऊ नका.

(लेखक, साहित्यिक, समाजसेवक, समाजसुधारक, कवी, वक्ता, विश्लेषक, प्रबोधनकार आहेत.)

■ ■ ■

मुंबई कॉलिंग

डॉ. सुकृत खांडेकर

sukritforyou@gmail.com

शनिवार वाड्यातील नमाजावर राजकीय पक्ष रान का पेटवत होते ?

शनिवारवाडा ही मराठा साम्राज्याची शान आहे. पेशव्यांच्या यशाची घोडदौड आणि अस्त या वास्तुने पाहिला आहे. शनिवारवाडा ही ऐतिहासिक वास्तू पुरातत्व विभागाच्या अखत्यारीत येते. नमाज पडल्यावरून आणि तिथे असलेल्या मेधाताईंनी राजकीय पक्षांची फसतील वाद विकोपाला गेला आहे.

तिथे असलेल्या कबरीवर हजरत ख्वाजा सैयद शाह पीर मकबूल हुसेरी पीर असा फलक दिसतो. पण ही कबर कधी बांधली , कोणी बांधली यासंबंधीच काहीच माहिती मिळत नाही. याच शनिवारवाड्यात मस्तानी राहिली होती. अधिकृत कबर हटवा अशी मागणी मेधा कुलकर्णी यांच्या नेतृत्वाखालील भाजपा कार्यकर्त्यांनी व पतित पावन संघटनेने केली आहे.

मेधा कुलकर्णी या भाजपाच्या धाडसी लोकप्रतिनिधी आहेत. नगरसेवक, आमदार आणि आता खासदार असा त्यांचा प्रवास आहे. विधानसभेला त्यांचे तिकीट कापून पक्षाने कोल्हापूरच्या चंद्रकांतदादा पाटील यांना दिले तेव्हा पुण्यात भाजपामध्ये असंतोषाला तोंड फुटले होते. नंतर भरपाई म्हणून पक्षाने त्यांना राज्यसभेवर पाठवले. मेधा कुलकर्णी या नेहमीच हिंदुत्वाचा अर्जेडा जिझीने राबवताना दिसतात. त्यांच्या राजकीय वाटचालीत त्यांना स्वतःच्या भाजपासह विरोधी पक्षात अनेक राजकीय शत्रू निर्माण झाले आहेत.

शनिवारवाड्यातील नमाजावरून

● ● ●

'मनाचे श्लोक' नावाचा वापर करणे पडले महागात !

वाचक लिहितात

वापर करणे कोणालाही न रुचणारे होते. या चित्रपटाला प्रेक्षकांकडूनच विरोध होऊ लागला, काही ठिकाणी या चित्रपटाचे प्रक्षेपण थांबवण्यात आले. चित्रपटाच्या निर्मात्यांनी अखेर राज्यभरात या चित्रपटाचे प्रक्षेपण बंद करून चित्रपटाचे नाव बदलून चित्रपट पुन्हा प्रदर्शित करण्याची घोषणा केली. त्यानुसार चित्रपटाला 'तू बोल ना' असे नाव देऊन १६ ऑक्टोबरला चित्रपट पुन्हा प्रदर्शित करण्यात आला, मात्र मायबाप प्रेक्षक चित्रपटाच्या निर्माता दिग्दर्शकांसह कलाकांवर नाराज झाल्याने त्यांनी या चित्रपटाकडे पाठ फिरवली. प्रेक्षकांच्या भावनांचा विचार न करता चित्रपट प्रदर्शित केल्यास त्याचे काय परिणाम होतात हे या चित्रपटाच्या टीमच्या लक्षात आलेच असेल. यावरून अन्य निर्माता, दिग्दर्शकांनीही बोध घ्यायला हवा.

साखरेची पातळी नियंत्रणात राहील!

मेथीचे दाणे पाण्यात भिजवून रात्रभर ठेवा. सकाळी उठून ते प्या आणि धान्य चावून खा. अनेक वर्षांपासून कार्ल्याचा मधुमेहावर औषध म्हणून वापर केला जात आहे. यात काही संयुगे असतात, जे शरीरात ग्लूकोजचा वापर वाढवून रक्तातील साखर नियंत्रित करतात. सकाळी ताजे पिऊ शकता. हे रक्त

परंतु यामुळे मधुमेहावरील रामबाण उपाय संवेदनशीलता वाढते. हे पिण्यामुळे टाईप 2 मधुमेहाच्या विकासास अडथळा येतो. सकाळच्या न्याहारीमध्ये आपण सर्वप्रथम ह्याचे सेवन करू शकता. या सर्व उपायांमुळे रक्तातील साखरेचे प्रमाण नियंत्रणात राहील.

● ● ●

स्वच्छ करण्यास देखील मदत करते. दालचिनीच्या पोषक तत्वांमध्ये इन्सुलिनसारखे कार्य करण्याची शक्ती असते. त्यामुळे मधुमेहावर या मसाल्याच्या सेवनाने फायदा होतो.

रात्री झोपण्यापूर्वी एक चमचा दालचिनी पावडर पाण्यात भिजवा आणि दुसऱ्या दिवशी सकाळी त्याचे सेवन करा. हे फळ आपल्या मेंदूसाठी, त्वचासाठी, डोळ्यांसाठी, केसांसाठी खूप आरोग्यदायी आहे. हे ऑक्सिडेटिव्ह स्ट्रेस रिड्यूसर मानले जाते, जे मधुमेह आणि रक्तातील साखर संतुलित ठेवते. दररोज सकाळी आवळ्याचा रस प्यायल्याने शरीराचे कार्य सुधारते. ग्रीन टीला बऱ्याचदा चरबी कमी करणारे पेय म्हणून पाहिले जाते.

जिभेला हाड नाही म्हणून काही कां बरळावं ? त्यामुळे कुणाचे संसार होती उध्वस्त, हे ही ध्यानात घ्यावं..!

जिभेपाशी आहे सुत्र जोडावया शत्रु मित्र म्हणून संयम व सवुरी हेच यशस्वी जीवनाचे सुत्र..

शब्दशक्ति आहे अनमोल म्हणून तोलून मापून बोल कारण जगमे रह जायेंगे आखरी प्यारे तेरे बोल..!

अशोकायन

प्रा. अशोक सारडा मेहकर (९४२९३९३३९)

जगमे रह जायेंगे..!

जिभेला हाड नाही म्हणून काही कां बरळावं ? त्यामुळे कुणाचे संसार होती उध्वस्त, हे ही ध्यानात घ्यावं..!

जिभेपाशी आहे सुत्र जोडावया शत्रु मित्र म्हणून संयम व सवुरी हेच यशस्वी जीवनाचे सुत्र..

शब्दशक्ति आहे अनमोल म्हणून तोलून मापून बोल कारण जगमे रह जायेंगे आखरी प्यारे तेरे बोल..!

पिचानो

पिचानोचा शोध इटलीतीलबार्टोलोमिओ किं स्टोफोरीयांनी अठराव्या शतकात लावला. पिचानोचा गोड, गंभीर आणि भावपूर्ण आवाज विविध प्रकारच्या संगीतात-शास्त्रीय, जॅझ, पॉप, चित्रपटसंगीतात मोठ्या प्रमाणावर वापरला जातो.पिचानोमध्ये साधारणतः८८ कीजअसतात. ५२ पांढऱ्या आणि३६ काळ्या. आत लोखंडी फॅ म असते. त्यावर स्टीलच्या ताराओढलेल्या असतात. की दाबल्यावर हातोड्यासारखे हॅमर तारांवर आपटले जाते आणि त्यामुळे आवाज निर्माण होतो. कीजवर हलके दाबले तर मृदू स्वर आणि जोरात दाबले तर तीव्र स्वर मिळतो. पिचानो दोन्ही हातांनी वाजवला जातो. उजव्या हाताने प्रामु‘याने धून वाजवली जाते.तर डाव्या हाताने साधसंगत दिली जाते. यात असलेल्या‘पेडल्स’ मुळे स्वर लांबवता किंवा मृदू करता येतात. बिथोवेन, मोझार्ट यांच्यासार‘या अनेक महान संगीतकारांनी पिचानोवर अप्रतिम रचना केल्या आहेत. आजही पिचानो स्टेज शो, चर्च संगीत, चित्रपटसंगीत आणि पाश्चात्य संगीतासाठी आवश्यक आहे. गॅड पिचानो म्हणजे सर्वात मोठा आणि पारंपरिक पिचानो.याच्यातारा आडव्या पसरलेल्या असतात.कॉन्सर्ट हॉलमध्ये याचा जास्त वापर होतो.अपराइट पिचानोलहान आकाराचा आणि उभा असतो. घरगुती वापर, शाळा किंवा सरावासाठी वापरला जातो. याला जागा लागते. याची किंमतही तुलनेने कमी असते.डिजिटल पिचानो हा इलेक्ट्रॉनिक पिचानो आहे.याचाआवाज सॉफ्टवेअर आणि स्पीकर्समधून येतो.हा वजनाने हलका आणि पोर्टेबल असतो. वेगवेगळे इफेक्ट्स देऊ शकतो. पिचानो

आजही अत्यंत लोकप्रिय वाद्य आहे.

जमीन असून शेती केली जाते.

या पर्वतरांगेतूनटेरेक, कुबान, कुरो आणि अरस यासार‘या अनेक महत्वाच्या नद्या उगम पावतात. ही पर्वतरांग समृद्ध जैवविविधतेसाठीही प्रसिद्ध आहे. येथे अस्वल, बिबट्या, लांडगे यांसारखे हिंस प्राणी आणि अनेक दुर्मिळ पक्षी आढळतात.कॉकेशस पर्वतरांगेला ऐतिहासिक दृष्ट्या मोठे स्थान आहे. येथे अनेक साम‘ज्यांनी सत्ता गाजवली. प्राचीन काळी व्यापार, संस्कृती आणि विचारांची देवाणघेवाण या मार्गाने होत होती.उंच डोंगर, बर्फाच्छादित शिखरे, दऱ्या आणि नद्या हे सर्व पर्यटकांना आकर्षित करतात. तसेच स्कीईंग, पर्वतारोहण यांसारखे खेळ येथे होतात. येथे राहणाऱ्या लोकांची भाषा, संगीत आणि परंपरा वेगळ्या व वैशिष्ट्यपूर्ण आहेत. त्यामुळे कॉकेशस पर्वतरांगे केवळ भौगोलिक दृष्ट्या नाही तर सांस्कृतिक दृष्ट्याही अत्यंत महत्त्वाची मानली जाते.

कॉकेशस पर्वतरांगा

कॉकेशस पर्वतरांग युरेशियामध्ये आहे. याचे स्थान काळा समुद्र आणि कॅस्पियन समुद्र यांच्यामध्ये आहे. या पर्वतरांगेचे दोन भाग आहेत. मोठाकॉकेशस आणि लहान कॉकेशस. मोठ्या कॉकेशसमध्ये खूप उंच शिखरे आहेत. युरोपातील सर्वात उंच शिखर ‘माउंट एल्ब्रुस’ याच रांगेत आहे. त्याची उंची सुमारे ५६४२ मीटर आहे. लहान कॉकेशस ही रांग थोडीशी कमी उंचीची आहे. कॉकेशस पर्वतरांग म्हणजे युरोप आणि आशिया यांचा सांधाजोड मानला जातो. त्यामुळे अनेक संस्कृती, जमाती आणि परंपरा येथे आढळतात. या प्रदेशात जॉर्जिया, आर्मेनिया, अझरबैजान आणि रशियाचा काही भाग यांचा समावेश होतो. पर्वतरांग असल्यामुळे हवामानात विविधता आढळते. उंच ठिकाणी बर्फ आणि हिमनद्या आहेत. तर दऱ्याळोऱ्यांमध्ये सुपीक

करिअर अँस्ट्रोफिजिक्समधलं

तुम्हाला विज्ञानाची आवड असेल, संशोधनाच्या क्षेत्रात काही करायचं असेल तर अँस्ट्रोफिजिक्स आणि स्पेस टेक्नॉलॉजीशी संबंधित अभ्यासक्रम पूर्ण करता येतील. फिजिक्स किंवा अँस्ट्रोफिजिक्स या क्षेत्रांमध्ये पदवी मिळवल्यानंतर तुम्ही मास्टर्स पदवी मिळवू शकता. या क्षेत्रात करिअर करण्यासाठी मास्टर्स पदवी मिळवणं गरजेचं आहे. मास्टर्स केल्यानंतर तुम्ही पीएचडीही मिळवू शकता. पीएचडी केल्यानंतर या

कोण करतंय फोन?

दोस्तानो, बऱ्याचजणांच्या फोनमध्ये ट्र कॉलर हे ॲप डाउनलोड केलेलं असतं. या ॲपचे बरेच फायदे आहेत. या ॲपवरची विविध फीचर्स खूप उपयुक्त ठरतात. एखादा कॉल येण्यापूर्वी ट्र कॉलरच्या माध्यमातून त्याची आधीच सूचना मिळते. यामुळे आपल्याला कोण फोन करतंय हे आधीच कळतं. मग तो फोन उचलायचा की नाही हे आपण ठरवू शकतो. ट्र कॉलरचं हे फीचर नेमकं कसं काम करतं याविषयी...

ट्र कॉलर ॲप असणाऱ्या फोनमधून तुम्हाला फोन आला तर फोन करणाऱ्याचं नाव फोनची रिंग वाजण्याआधीच कळतं. फोन करतेवेळी युजरच्या फोनमधल्या डाटा किंवा वायफायचा वापर होतो. यामुळे फोनची सूचना समोरच्या व्यक्तीपर्यंत पोहोचवणं सोपं होतं. कोणत्याही सेल्यूलर नेटवर्कच्या तुलनेत डाटा किंवा वायफायची गती अधिक असते. त्यामुळे आपल्याला नेमकं कोण फोन करतंय हे आधीच कळू शकतं. ट्र कॉलरच्या या फीचरमुळे दोन व्यक्तींना अगदी सुरक्षितपणे संवाद साधता येतो. हे फीचर ॲड्रॉइड आणि आयओएस अशा दोन्ही ऑपरेटिंग सिस्टिम्सवर काम करतं.

दोस्त हे मस्त

विश्व बिबट्यांचं

छोट्यांनो, तुम्ही बिबट्या बघितला असेल. विविध प्राणीसंग्रहालयांमध्ये बिबट्या असतो. जंगलातला बिबट्या मानवी वस्तीत आल्याच्या बातम्याही तुम्ही ऐकल्या असतील. बिबट्या भारतासह चीन आणि आफ्रिकेमध्येही आढळतो. आफ्रिकेत काळ्या रंगाचा बिबट्या आढळतो. त्याला ब्लॅक पँथर असं म्हटलं जातं. बिबट्याला छान पोहता येतं. तो नदी, तलावात अगदी सहज पोहू शकतो. बिबट्या झाडावरही चढू शकतो. बिबट्या १० ते १५ वर्षे जगतो.

खादाडी

झक्कास पॉपकॉर्न बार

छोट्यांनो, तुम्हाला पॉपकॉर्न आवडत असतील. मग याच पॉपकॉर्नला ट्रिस्ट देऊन तुम्ही मस्तपैकी पॉपकॉर्न बार बनवू शकता. यासाठी पाच कप पॉपकॉर्न, एक कप साखर, अर्धा कप पीनट बटर आणि अर्धा चमचा व्हॅनिला इसेन्स असं साहित्य लागेल. एक भांडं घ्या. त्यात पाणी आणि साखर घालून पाक तयार करून घ्या. आता गॅस बंद करून भांडं खाली काढून घ्या. त्यात पीनट बटर आणि व्हॅनिला इसेन्स घालून नीट मिसळून घ्या. मग या मिश्रणात पॉपकॉर्न घाला. आता एका ट्रेमध्ये किंवा थाळीत पॉपकॉर्न पसरवून घ्या. थोडं थंड होऊ द्या. मग पॉपकॉर्नचे हे बार कापून घ्या. मस्तपैकी खा. संध्याकाळचा खाऊ म्हणून असे बार बनवायला काहीच हरकत नाही.

स्टडी टिप्स

मेंदूला द्या विश्रांती...

मित्रांनो, खूप अभ्यास करून तुम्ही दमता. खरं तर आपला मेंदू दमलेला असतो. या मेंदूला थोडा निवांतपणा हवा असतो. मग आपण मोबाईल हातात घेतो. गेम्स खेळतो. सोशल मीडिया बघतो. पण यामुळे मेंदूवरचा ताण जास्त वाढू शकतो. त्यामुळे घरी बसून मोबाईलवर गेम खेळण्यापेक्षा तुम्ही मैदानी खेळ खेळा. गाणी ऐका किंवा आवडीचं पुस्तक वाचा.

योगा टाईम

योगा सुरू करताना...

मुलांनो, तुम्हालाही योगा करावासा वाटतो का ? लहान मुलांसाठीही खास योगवर्ग असतात. पण योगा करताना काही नियमांचं पालन करावं लागतं. सर्वात महत्वाचं म्हणजे जेवल्यानंतर लगेच योगा करू नये. जेवल्यानंतर साधारण तीन तासांनी योगा करता येईल. जेवल्यानंतर आपण फक्त वज्रासनात बसू शकतो. त्यामुळे योगा क्लासला जात असाल तर क्लासच्या वेळेच्या तीन तास आधी जेवा.

देशेदेशीचे झेंडे

छोट्यांनो, प्रत्येक देशाचा झेंडा असतो. आपल्याला आपल्या तिरंग्याचा खूप अभिमान वाटतो. या तिरंग्यातही बरेच अर्थ दडले आहेत. प्रत्येक देशाच्या झेंड्याची रचना वेगळी, त्यातले रंग वेगळे... प्रत्येक देशाचा झेंडा विचारपूर्वक तयार करण्यात आला आहे. देशोदेशीच्या झेंड्यांविषयी...

■ अमेरिकेच्या झेंड्यावर ५० चांदण्या आणि १३ आडव्या पट्ट्या आहेत. यातल्या ५० चांदण्या म्हणजे अमेरिकेतली ५० राज्यं. सध्याचा अमेरिकेचा झेंडा १९६० मध्ये अस्तित्वात आला.

■ ब्रिटन म्हणजे युनायटेड किंग्डमच्या झेंड्याला युनियन जॅक असं म्हटलं जातं. १८०१ मध्ये हा युनियन जॅक अस्तित्वात आला. युनियन जॅकमध्ये तीन वेगवेगळे झेंडे आहेत. हा युनियन जॅक इंग्लंड, स्कॉटलंड आणि आयर्लंड या तीन देशांच्या झेंड्यांचं मिश्रण आहे.

■ आपल्या भारताचा तिरंगा २२ जुलै १९४७ मध्ये अस्तित्वात आला. आपल्या तिरंग्यात केशरी, पांढरा आणि हिरवा असे तीन रंग

आहेत. मध्यभागी अशोकचक्र आहे. केशरी हा त्यागाचा, पांढरा शांततेचा तर हिरवा समृद्धीचा रंग आहे.

■ कॅनडाच्या झेंड्याच्या मध्यभागी एक पान पहायला मिळतं. या पानाला मॅपल लीफ असं म्हटलं जातं. या मॅपल लीफला अकरा टोकं आहेत. हे मॅपल लीफ कॅनडाचं राष्ट्रीय प्रतीक आहे. १९६५ मध्ये कॅनडाचा हा झेंडा अस्तित्वात आला.

■ बांगलादेशचा झेंडा १९७२ मध्ये अस्तित्वात आला. हिरव्या रंगाच्या या झेंड्याच्या मध्यभागी लाल रंगाचा गोल आहे. बांगलादेशमधल्या हिरवाईचं प्रतीक म्हणून या झेंड्याचा रंग हिरवा आहे तर त्याच्या मध्यभागी असणारं लाल वर्तुळ बंगालमधल्या उगवत्या सूर्याचं तसंच बांगलादेशच्या स्वातंत्र्यासाठी आपले प्राण अर्पण करणाऱ्या वीरांच्या त्यागाचं प्रतीक आहे.

समुद्रातील रहस्यपूर्ण प्रवासी

जपानमधल्या ओसामु गावात तारो नावाचा एक कोळीराहत होता. एक दिवस समुद्रकिनारी त्याच्या जाळ्यात त्याला एक सोनेरी मासा आला. ‘मला कृपा करून सोड. मी तुला भरपूर धनसंपत्ती देईन.’ सोनेरी मासा म्हणाला. तारोला त्या पैशांचा लोभ सुटला. तो माशाच्या शेपटीला पकडून खोल समुद्रात गेला. त्याला समुद्राच्या खाली पाण्याखाली एक सुंदर राजमहाल दिसला. काही क्षणातच सोनेरी माशाने आपले रूप बदलले. ‘ मी समुद्राचा राजा आहे. माझे नाव ओटोमार्डन. माझ्या राज्यात तुझे स्वागत आहे.’तो म्हणाला. त्याने तारोला आपल्या राजमहालात ठेवून घेतले. काही दिवस गेल्यावर तारो घरी निघाला तेव्हा त्याने त्याला भरपूर धनसंपत्ती दिली. रत्ने, दागदागिने, मोती दिले. तारो समुद्राच्या पाण्यातून वर आला आणि घरी गेला. पण

सगळेच बदलले होते. ना त्याचे घर ना त्याची बायको, मुले, मित्र त्याला तिथे कुणीच भेटले नाही. तारोच्या ओळखीचे कुठेही काहीही नव्हते. निराश होऊन तारो गावातल्या बुद्धमंदिरात येऊन बसला. ‘तू तारो आहेस ना ?’ मान धरथरत असलेल्या एका

म्हातान्याने त्याला विचारले. त्याचे सगळे शरीर अगदी जर्जर झाले होते. ‘तू इतकी वर्षे कुठे होतास तरी कुठे?’ मी सोनेरी माशाबरोबर त्याच्या राज्यात गेलो होतो. त्याने मला भरपूर धन दिले आहे.’ तारो म्हणाला. ‘आता याचा काय उपयोग ? तू गेलास त्याला १०० वर्षे होऊन गेली. तारो, धन मिळवण्याच्या मोहात तू तुझे बाकी सगळे आयुष्य हरवून बसलास.’ म्हातारा म्हणाला. आपण काय केले हे तारोला कळले. पण आता काय उपयोग. बिचारा तारो! समुद्राच्या काठावर जाऊन बसला. ‘मला हे धन नको, मला माझे जग परत दे.’ तो सोनेरी माशाला हाका मारीत राहिला. पण तो सोनेरी मासा त्याला कधीही परत भेटला नाही.

आनंदी राहण्यासाठी...

मित्रांनो, लोकांना आनंदी, मनमिळावू माणसं खूप आवडतात. दुःखी, उदास, सतत नकारात्मक बोलणाऱ्या लोकांना लांब ठेवलं जातं. म्हणूनच आयुष्यात आनंदी राहणं खूप गरजेचं आहे. आनंदी राहण्यासाठी नेमकं काय करायला हवं? जाणून घेऊ.

♥ आनंदी राहण्यासाठी निरोगी असणं खूप आवश्यक आहे. तुमची तब्येत चांगली असेल तर काहीही करता येतं. पोषक आहार घ्या. भरपूर व्यायाम करा. खेळा. यामुळे तुमचं मनही आनंदी राहील.

♥ मित्रमैत्रिणींमुळे तुम्ही आनंदी राहू शकता. म्हणूनच चांगल्या मित्रमैत्रिणींच्या सोबत राहा. सकारात्मक विचार करणाऱ्या मुलामुलींशी मैत्री करा. इतरांच्या सकारात्मक विचारसरणीमुळे आपल्यालाही बरं वाटतं.

वाचा तर खरं

आजच्या काळात फक्त अभ्यास करून भागणार नाही. तुम्हाला एखादी कला अवगत असायला हवी. तुम्ही चांगला छंद जोपासा. नवं काहीतरी शिका. यामुळे तुमचा उत्साह आणि आत्मविश्वास दोन्ही वाढेल.

♥ मुलांनो, नेहमी सकारात्मक विचार करत

त्रिपके जुळवा

दोस्त हे मस्त

विश्व बिबट्यांचं

छोट्यांनो, तुम्ही बिबट्या बघितला असेल. विविध प्राणीसंग्रहालयांमध्ये बिबट्या असतो. जंगलातला बिबट्या मानवी वस्तीत आल्याच्या बातम्याही तुम्ही ऐकल्या असतील. बिबट्या भारतासह चीन आणि आफ्रिकेमध्येही आढळतो. आफ्रिकेत काळ्या रंगाचा बिबट्या आढळतो. त्याला ब्लॅक पँथर असं म्हटलं जातं. बिबट्याला छान पोहता येतं. तो नदी, तलावात अगदी सहज पोहू शकतो. बिबट्या झाडावरही चढू शकतो. बिबट्या १० ते १५ वर्षे जगतो.

खादाडी

झक्कास पॉपकॉर्न बार

छोट्यांनो, तुम्हाला पॉपकॉर्न आवडत असतील. मग याच पॉपकॉर्नला ट्रिस्ट देऊन तुम्ही मस्तपैकी पॉपकॉर्न बार बनवू शकता. यासाठी पाच कप पॉपकॉर्न, एक कप साखर, अर्धा कप पीनट बटर आणि अर्धा चमचा व्हॅनिला इसेन्स असं साहित्य लागेल. एक भांडं घ्या. त्यात पाणी आणि साखर घालून पाक तयार करून घ्या. आता गॅस बंद करून भांडं खाली काढून घ्या. त्यात पीनट बटर आणि व्हॅनिला इसेन्स घालून नीट मिसळून घ्या. मग या मिश्रणात पॉपकॉर्न घाला. आता एका ट्रेमध्ये किंवा थाळीत पॉपकॉर्न पसरवून घ्या. थोडं थंड होऊ द्या. मग पॉपकॉर्नचे हे बार कापून घ्या. मस्तपैकी खा. संध्याकाळचा खाऊ म्हणून असे बार बनवायला काहीच हरकत नाही.

स्टडी टिप्स

मेंदूला द्या विश्रांती...

मित्रांनो, खूप अभ्यास करून तुम्ही दमता. खरं तर आपला मेंदू दमलेला असतो. या मेंदूला थोडा निवांतपणा हवा असतो. मग आपण मोबाईल हातात घेतो. गेम्स खेळतो. सोशल मीडिया बघतो. पण यामुळे मेंदूवरचा ताण जास्त वाढू शकतो. त्यामुळे घरी बसून मोबाईलवर गेम खेळण्यापेक्षा तुम्ही मैदानी खेळ खेळा. गाणी ऐका किंवा आवडीचं पुस्तक वाचा.

योगा टाईम

योगा सुरू करताना...

मुलांनो, तुम्हालाही योगा करावासा वाटतो का ? लहान मुलांसाठीही खास योगवर्ग असतात. पण योगा करताना काही नियमांचं पालन करावं लागतं. सर्वात महत्वाचं म्हणजे जेवल्यानंतर लगेच योगा करू नये. जेवल्यानंतर साधारण तीन तासांनी योगा करता येईल. जेवल्यानंतर आपण फक्त वज्रासनात बसू शकतो. त्यामुळे योगा क्लासला जात असाल तर क्लासच्या वेळेच्या तीन तास आधी जेवा.

महात्मा ज्योतीबा फुले मार्केट असोसिएशन

तर्फे शेतकरी बंधूंना
दिवाळीच्या हार्दिक शुभेच्छा...

व्हिजीटेबल मर्चंट
अँड कमिशन एजंट
M.O.M.
ट्रान्सपोर्ट, भंडारा

शिव:9420971247
प्रदीप:9172583910

महेंद्र धनिराम मेंढे
अध्यक्ष, महात्मा ज्योतीबा फुले
मार्केट असोसिएशन, भंडारा

भंडारा जिल्ह्यातील नागरिकांना
दिवाळी, भाऊबीज व नवीन
वर्षाच्या हार्दिक शुभेच्छा...

दिवाळी

शुभ
दिपावली

अनिल गायधने
जिल्हाप्रमुख
शिवसेना भंडारा

सौ. आशा अनिल गायधने
संचालिका बी.डी.सी.सी. बँक भंडारा
माजी नगरसेविका भंडारा

भंडारा जिल्ह्यातील सर्व जनतेला
दिवाळी व नवीन वर्षाच्या
हार्दिक शुभेच्छा...

शुभ
दिपावली

श्री. मनोज साकुरे
शिवसेना शहर प्रमुख, भंडारा

सौ. मीनाक्षी मनोज साकुरे
लॉयन्स क्लब, भंडारा

दिवाळीच्या
सर्व
जनतेला
हार्दिक
शुभेच्छा

रतनजी थाटकर
लाखांदूर तालुका अध्यक्ष
राष्ट्रवादी काँग्रेस पार्टी शरदचंद्र पवार गट
तालुका लाखांदूर जिल्हा भंडारा

महात्मा फुले शिक्षण संस्था बौध्द धार्मिक चिंचाळ/बारव्हा व्दारा संचालित
महात्मा गांधी विद्यालय तथा कनिष्ठ महाविद्यालय चिंचाळ/बारव्हा व
मनोहरभाई पटेल प्राथमिक शाळा बारव्हा /चिंचाळ

भंडारा जिल्ह्यातील सर्व जनतेला
दिवाळीच्या हार्दिक शुभेच्छा !

श्री. बी. एस. फुले
संघचर अध्यक्ष

श्री. व्ही. बी. फुले
मुखाचार्य

भंडारा जिल्ह्यातील सर्व जनतेला
दिवाळी व भाऊबीज च्या
हार्दिक शुभेच्छा !

कमलेश नेपाल बोरकर
तालुका प्रतिनिधी, महासागर
लाखांदूर

भंडारा शहरातील समस्त
जनतेला दिवाळीच्या
हार्दिक शुभेच्छा...

माधुरी मधुकर चौधरी
माजी नगर सेविका, न.प. भंडारा

मधुकर चौधरी, माजी नगरसेवक
भंडारा शहर अध्यक्ष, राकाँपा (शरदचंद्र पवार)

ग्रामपंचायत कार्यालय बेलाटी
सर्व जनतेला दिवाळीच्या हार्दिक शुभेच्छा !

श्री. सविता आ. निवगणकर
सदस्य

श्री. उर्मिला सं. रामटेके
उपसरपंच

श्री. निखील भंडारकर
ग्रामसेवक

शुभेच्छा : बा.प. सदस्य : सौ. कुमुद जी. निवगणकर, सौ. ज्योती वि. फुडे, सौ. विना लु. बोरीकर,
सौ. रजनी स. डावरे, श्री. रविंद्र प्र. पावले, श्री. नृसिंहगार श. कुकने, श्री. धनराज सु. दिवाळे,
बा.प. कर्मचारी : रविंद्र पु. कामटे, केवड मो. शिवगणकर या.पु. कर्मचारी
संघ, पंचियालय : श्री. करीम खाँ गढाग

संकलन : कमलेश बोरकर तालुका प्रतिनिधी लाखांदूर ९३७०४०८५१२

ग्रामपंचायत कार्यालय दिघोरी/मोठी
भंडारा जिल्ह्यातील सर्व जनतेला
दिवाळीच्या हार्दिक शुभेच्छा !

सौ. सुनिता संजय साळवे
सरपंच

श्री. विजय संतोष खोत्रांगे
उपसरपंच

सदस्य : श्री. मोतिराम रामु हुकरे, श्री. महादेव अर्जुन कांबळे
सौ. पद्मा रमेश देशमुख, श्री. पद्माकर पंढरी चेटुले
सौ. प्रतिभा चंद्रशेखर ढोके, सौ. कविता दिपक गोटेफोडे
सौ. जासवनबाई शिवचरण नंदेश्वर, श्री. व्मंकट अमृत मेश्राम
सौ. लोचना संजय आळे, श्री. सत्यपाल जैराम पेंदाम
सौ. संध्या प्रदिप अवचट, सौ. वर्षा राकेश अवचट

तसेच कर्मचारी वर्ग

संत गजानन महाराज
बिल्डींग मटेरीयल सप्लायर्स, लाखांदूर
भंडारा जिल्ह्यातील सर्व जनतेला दिवाळीच्या हार्दिक शुभेच्छा !

मंगेश बाविसकर
गणेश बाविसकर

आमच्याकडे स्वस्त दरात रेती, गीट्टी, सिमेंट, विटा,
कलर गट्टु, बॉल कंपाऊंड उपलब्ध आहेत.

जेसीपी स्वस्त दरात किरायाचे मिळेल
मो. ९३५६७४५८०५, ८००७५३९८२५, ९९२३७७९९८०

समस्त सानगडी वासीयांना दिवाळीच्या
हार्दिक शुभेच्छा...

मनोहरजी लोथे,
महासागर प्रतिनिधी, सानगडी. मो. ७७६९८८८४४६

भंडारा जिल्ह्यातील सर्व जनतेला
दिवाळी व भाऊबीज च्या
हार्दिक शुभेच्छा !

तसेच शिक्षक वर्ग, पालक, विद्यार्थी यांना

श्री. डी. एच. मेंढे
प्राचार्य
जिल्हा परिषद हायस्कूल व क. महा. सानगडी
संकलन- मनोहर लोथे, सानगडी

जिल्ह्यातील सर्व जनतेला
दिवाळी व भाऊबीज च्या
हार्दिक शुभेच्छा !

श्री. हेमकृष्ण (दादा) संग्रामे
उपसरपंच- ग्रा. पं. सिरनेगाव बांध
संचालक- कृषी उत्पन्न बाजार समिती अर्जुनी/मोर

संकलन- मनोहर लोथे, सानगडी

जिल्हा परिषद हायस्कूल व क. महा. सानगडी
शिक्षक वर्ग, पालक, विद्यार्थी यांना
दिवाळी व
भाऊबीज च्या
हार्दिक शुभेच्छा !

श्री. नारायणजी वरते
अध्यक्ष
शाळा समिती सानगडी

शिल्पा जवजाळ
अध्यक्ष
शाळा व्यवस्थापन समिती सानगडी

ग्रामपंचायत कार्यालय, सानगडी
जिल्ह्यातील सर्व जनतेला
दिवाळी, भाऊबीज व मंडई निमीत्य
हार्दिक शुभेच्छा !

सौ. सविता मुनीश्वर उग्रीकर
सरपंच, ग्रा.प. सानगडी

श्री. भुमेश्वर पु. ब्राम्हणकर
उपसरपंच, ग्रा.प. सानगडी

श्री. एस.के. गजवे
ग्रामपंचायत अधिकारी, ग्रा.प. सानगडी

सदस्यगण सर्वश्री- सुरेश झिंगरे, गोवर्धन इठवले, सौ. कल्पनाताई गजवे, कमलेश खंडाते, केतन बारकर,
भुषण लिचडे, सौ. अर्चनाताई मेश्राम, सौ. संगंधाताई चाखरे, शेखरकुमार कराडे, सौ. कांचनताई कंगाले
सौ. पद्माताई रोकडे, सौ. संगीताताई चाखरे कर्मचारी वर्ग - कुलदिप धकाते, सतिश खंडाईत, सतिशकुमार भोंडे,
परसराम भानारकर, मिलींद रंगारी, रोषन खंडाईत, आशिष खंडेकर, इतिहास कुंभारे.

संकलन- मनोहर लोथे, सानगडी

ग्रामपंचायत कार्यालय
मानेगाव/बोरगाव
भंडारा जिल्ह्यातील सर्व जनतेला
दिवाळीच्या हार्दिक शुभेच्छा !

श्री. राकेश पु. चुटे
सरपंच

सौ. अस्मीता वामन कामळे
उपसरपंच

श्री. रोहू सावंत
गा.पं. अधिकारी

श्री. भोजराज भास्कर कडावे
सदस्य

श्री. अमीर देवान कुडवे
सदस्य

श्री. खेमचंद विठोबा तरोरे
सदस्य

मंगला राजेश ब्राम्हणकर
सदस्य

श्री. अनिल प्र. मेश्राम
रोजगार सेवक

श्री. रविंद्र लक्ष्मण चुटे
पा.पु. कर्मचारी

श्री. तेजराज बडीराम जांगले
ग्रा. पं. कर्मचारी

श्री. धनंजय फुडे
संगणक परिचालक

श्री चक्रधरस्वामी शिक्षण संस्था बेलाटी ता. लाखांदूर जि. भंडारा व्दारा संचालित...

प्रशांत विद्यालय, मासळ
भंडारा जिल्ह्यातील सर्व जनतेला
दिवाळीच्या हार्दिक शुभेच्छा !

श्री. दिपक बी. दोनाडकर
अध्यक्ष

श्री. निश्चय बी. दोनाडकर
सचिव

श्री. केवलराम भा. आकरे
मुख्याध्यापक

श्री. अमोल दी. प्रधान
सहाय्यक शिक्षक

श्री चक्रधरस्वामी शिक्षण संस्था बेलाटी

ग्रामपंचायत कार्यालय कीच्ची/दांडेगांव
सर्व जनतेला दिपावलीच्या
हार्दिक शुभेच्छा

श्री. सुनील सु. देसाई
सरपंच

श्री. मुरलीधर मो. जावरे
उपसरपंच

श्री. जयराज मो. शिंदे
ग्रामसेवक

श्री. तेजराज देसाई
सदस्य

श्री. गंधी जी. मो. देसाई
सदस्य

श्री. तुषार स. मुन्बळे
सदस्य

श्री. मन्मथ च. पावले
सदस्य

श्री. योगेश च. वंजारी
सदस्य

श्री. साराज अ. कवारी
सदस्य

श्री. सज्जद म. अली
सदस्य

श्री. शिवाजी नि. देसाई
सदस्य

श्री. संजय च. देसाई
सदस्य

श्री. सविता च. देसाई
पा.पु. कर्मचारी

श्री. चक्रधर नि. देसाई
गिराई

धरकर, पाणी कर वेळेत भरा,
बाप. ला सहकार्य करा.

संकलन : कमलेश बोरकर तालुका प्रतिनिधी लाखांदूर ९३७०४०८५१२

ग्रामपंचायत कार्यालय हरदोली
सर्व जनतेला दिपावलीच्या हार्दिक शुभेच्छा !

सौ. करिमा अ. गजभिये
सरपंच

श्री. मंगेश आ. मटाले
उपसरपंच

श्री. निखील भंडारकर
ग्रामसेवक

शुभेच्छा : बा.प. सदस्य श्री. भुमेश्वर वि. चुटे, श्री. कृष्ण वा. शेंडे, श्रीमती शालु दे. गजभिये,
श्रीमती कमल दि. कोरे, सु. रश्मी रमेश फुडे, सौ. वसु भ. फुडे,
ग्रा.प. कर्मचारी : गंगाधर सु. मटाले
संग. परिचालक : सौ. माधुरी श्री. रोहणकर

संकलन : कमलेश बोरकर तालुका प्रतिनिधी लाखांदूर ९३७०४०८५१२